

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

Бакалавр

Кафедра політичних наук і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан ФУГП

/ А.М. Мамедов /
30 червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ

«Екологічне право»

(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
081	Право
	назва ОПП
	Будівельне та містобудівне право

Розробник(и):

Марченко С.І., к.ю.н., доц.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політичних наук і права
протокол №13 від 30 червня 2023 року

завідувач кафедри

(Євген ПЕРЕГУДА)

Схвалено гарантом освітньої програми «Право»

Гарант ОП

/Ігор МАМОНТОВ/

Розглянуто на засіданні науково-методичної комісії спеціальності «Право»
протокол №6 від 28 червня 2023 року

Київ-КНУБА-2023

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ 2023-2024 рр.

шифр	Бакалавр ОПП	Форма навчання:										Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження
	Назва спеціальності (спеціалізації)	Кредитів на сем.	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт						
			Всього	аудиторних										
				Разом	у тому числі									
			Л	Лр	Пз	КП	КР	РГР	р					
081	Право Будівельне та містобудівне право	3	90	30	10		20				1	Залік	5	

Мета та завдання освітньої компоненти

Мета дисципліни:

Навчальна дисципліна «Екологічне право» є важливою складовою юридичної науки.

Мета дисципліни полягає в набутті теоретичних та практичних знань щодо об'єкту, предмету, системи і джерел екологічного права України, еколого-правового статусу особи, юридичної відповідальності за екологічні правопорушення, правової охорони та використання природних ресурсів тощо; підвищення рівня екологічно-правової культури та формування екологічної правосвідомості, вироблення практичних навичок застосування еколого-правових норм.

Робоча програма містить витяг з навчального плану, що стосується дисципліни, мету вивчення, компетентності, які має опанувати здобувач, програмні результати навчання, дані щодо керівника курсу, зміст курсу, структурований за модулями, тематику практичних занять, вимоги до виконання індивідуального завдання, шкалу оцінювання знань, вмінь та навичок студента, роз'яснення усіх аспектів організації освітнього процесу щодо засвоєння освітньої компоненти, список навчально-методичного забезпечення, джерел та літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуальних завдань. Електронне навчально-методичне забезпечення дисципліни розміщено на Освітньому сайті КНУБА (<https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2856>). Також програма містить основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідування аудиторних занять.

Компетентності здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.
Загальні компетентності	
ЗК2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК13	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК15	Прагнення до збереження навколишнього середовища.
Фахові компетентності	
СК07	Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.
СК08	Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.
СК10	Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
СК11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
СК12	Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.
ДСК03	Здатність усвідомлювати зобов'язальний характер правового середовища щодо обов'язковості дотримання і виконання норм і приписів у сфері будівництва, містопланування та містобудування.
ДСК04	Здатність розуміння потреби підтримання правопорядку у будівельній і містобудівній

сфері з урахуванням підвищеної техногенної безпеки об'єктів будівництва.

Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Програмні результати
ПРН02.	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.
ПРН03.	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
ПРН05.	Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.
ПРН13.	Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
ПРН19.	Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
ДПРН03.	Знати основи контрольно-наглядової діяльності компетентних органів у сфері будівництва.

Програма дисципліни

Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Тема 1: Екологічне право в правовій системі України. Джерела екологічного права України.

Загальна характеристика екологічних загроз у світі та в Україні. Об'єктивні та суб'єктивні передумови формування екологічного права в правовій системі України. Поняття та предмет екологічного права. Навколишнє природне середовище як інтегрований об'єкт екологічного права. Методи екологічного права. Принципи екологічного права. Система екологічного права. Співвідношення і взаємодія екологічного права з іншими галузями правової системи.

Поняття, особливості та види джерел екологічного права України. Конституція України в системі джерел екологічного права України. Закони як джерела екологічного права України. Підзаконні нормативно-правові акти в системі джерел екологічного права України. Юридична природа локальних нормативних актів місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування як джерел екологічного права України. Роль судової практики у регулюванні екологічних відносин. Розвиток екологічного законодавства в умовах воєнного стану

Тема 2. Еколого-правовий статус особи в Україні.

Екологічні права та обов'язки громадян у системі об'єктів екологічного права. Екологічні права громадян. Екологічні обов'язки громадян України. Гарантії екологічних прав громадян. Форми і способи захисту екологічних прав громадян.

Тема 3. Право власності на природні ресурси та право природокористування.

Поняття й особливості права власності на природні ресурси. Форми права власності на природні ресурси. Суб'єкти та об'єкти права власності на природні ресурси. Зміст права власності на природні ресурси. Форми і способи забезпечення права на природні ресурси. Природокористування як природна умова існування людини і суспільства: поняття, види та

принципи. Право загального природокористування, його основні ознаки та межі належного здійснення. Правове регулювання спеціального природокористування, його основні види та особливості правового регулювання.

Тема 4. Правові засади екологічного управління та контролю.

Поняття, види та форми управління в галузі екології. Основні принципи управління в галузі екології. Система органів державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища: органи управління загальної і спеціальної компетенції. Правовий статус спеціально уповноважених державних органів управління в сфері екології. Загальна характеристика функцій державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища: екологічне планування і прогнозування; моніторинг довкілля; державний облік в галузі природокористування й природоохорони; стандартизація і нормування; екологічне інформування; екологічний контроль і нагляд та інші.

Тема 5. Юридична відповідальність за порушення екологічного законодавства.

Поняття, особливості та функції юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства. Підстави й умови застосування юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства. Види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення: кримінальна, адміністративна, цивільна, дисциплінарна. Особливості відшкодування шкоди, заподіяної природному середовищу: принципи відшкодування шкоди здоров'ю людини, заподіяної погіршенням якості навколишнього природного середовища.

Змістовний модуль 2. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема 6. Правове регулювання охорони та використання природних ресурсів.

Земля, води, надра, ліси та атмосферне повітря як об'єкти правової охорони. Тваринний та рослинний світ, як об'єкти правової охорони та використання. Правове регулювання охорони та використання вод. Відповідальність за порушення законодавства про охорону вод, земель, надр, лісів та атмосферного повітря, тваринного та рослинного світу.

Тема 7. Правове регулювання охорони та використання природних комплексів.

Континентальний шельф та виключна економічна зона України як об'єкти правової охорони. Поняття національної екологічної мережі, її складові. Правовий режим природно-заповідного фонду України, курортних та лікувально-оздоровчих територій та інших складових екомережі України.

Тема 8. Правове регулювання екологічної безпеки населення і територій. Правовий режим зони надзвичайної екологічної ситуації.

Правова природа права екологічної безпеки. Поняття, суб'єкти та об'єкти екологічної безпеки.

Поняття надзвичайної екологічної ситуації. Основні принципи регулювання правового режиму в зоні надзвичайної екологічної ситуації. Правове регулювання знешкодження та утилізації виробничих і побутових відходів. Еколого-правове забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення. Правове забезпечення екологічної безпеки при поводженні з небезпечними хімічними речовинами.

Тема 9. Правові засади екологічної безпеки міста.

Екологія міста як об'єкт правового регулювання. Правові засади екологічної безпеки містобудівної діяльності. Правове регулювання використання та охорони природних ресурсів міста. Правова охорона навколишнього середовища міст та інших урбанізованих територій. Юридична відповідальність за порушення законодавства про екологічну безпеку міста.

Тема 10. Міжнародно-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища.

Поняття, принципи та загальна характеристика міжнародного права навколишнього середовища. Загальна характеристика джерел міжнародного права навколишнього середовища. Міжнародне екологічне судочинство. Основні джерела європейського права навколишнього середовища. Адаптація законодавства України до європейського права навколишнього середовища. Поняття, принципи та загальна характеристика міжнародного права навколишнього середовища. Міжнародні екологічні організації та правове значення їх нормативних актів щодо охорони довкілля. Міжнародно-правова відповідальність за екологічні правопорушення: міжнародні санкції за екологічні правопорушення та порядок їх застосування.

Тематика практичних занять

№	Тема
1	Екологічне право в правовій системі України. Джерела екологічного права України.
2	Еколого-правовий статус особи в Україні.
3	Право власності на природні ресурси та право природокористування.
4	Правові засади екологічного управління та контролю.
5	Юридична відповідальність за порушення екологічного законодавства.
6	Правове регулювання охорони та використання природних ресурсів.
7	Правове регулювання охорони та використання природних комплексів.
8	Правове регулювання екологічної безпеки населення і територій. Правовий режим зони надзвичайної екологічної ситуації.
9	Правові засади екологічної безпеки міста.
10	Міжнародно-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища.

Тематика індивідуальних завдань

1. Загальна характеристика екологічних загроз у світі та в Україні.
2. Типи природокористування та форми взаємодії суспільства з природою в умовах індустріального періоду розвитку цивілізації.
3. Екологічна криза: поняття, причини, наслідки, форми прояву та шляхи подолання. Еколого-правові аспекти концепції сталого розвитку суспільства.
4. Історія становлення та розвитку екологічного права і законодавства в Україні
5. Наукові засади формування екологічного права
6. Поняття екологічного права як галузі права.
7. Предмет, методи, об'єкти екологічного права .
8. Поняття, ознаки та функції об'єктів екологічного права: природні об'єкти, природні ресурси, природні комплекси та їх правова інтеграція і диференціація; фонди природних об'єктів та їх ресурсів.
9. Система екологічного права як галузі права і науки та його співвідношення з суміжними галузями права.
10. Загальна характеристика суб'єктів екологічного права.
11. Поняття та класифікація основних принципів екологічного права.
12. Поняття, особливості, класифікація та система джерел екологічного права.
13. Конституція України в системі джерел екологічного права: конституційні норми - принципи та норми - правила в регулюванні екологічних відносин.
14. Актуальні питання кодифікації екологічного законодавства та удосконалення правового регулювання екологічних відносин.
15. Загальна характеристика екологічних прав громадян.
16. Право громадян на безпечне для життя та здоров'я НПС.

17. Право вільного доступу до екологічної інформації.
18. Гарантії реалізації екологічних прав громадян.
19. Обов'язки громадян у галузі охорони НПС.
20. Поняття й особливості права власності на природні ресурси
21. Форми права власності на природні ресурси
22. Суб'єкти та об'єкти права власності на природні ресурси
23. Зміст права власності на природні ресурси
24. Форми і способи забезпечення права на природні ресурси
25. Природокористування як природна умова існування людини і суспільства: поняття, види та принципи.
26. Право загального природокористування, його основні ознаки та межі належного здійснення.
27. Правове регулювання спеціального природокористування, його основні види та особливості правового регулювання.
28. Поняття, ознаки та цілі управління в галузі охорони навколишнього природного середовища.
29. Екологічне планування і прогнозування як функція управління в галузі екології.
30. Моніторинг довкілля як функція управління в галузі екології.
31. Інформаційне забезпечення в сфері екології.
32. Ведення державних кадастрів природних ресурсів як функція екологічного управління.
33. Лімітування (квотування) та ліцензування природокористування як засоби охорони навколишнього природного середовища та використання природних ресурсів.
34. Стандартизація та нормування в сфері екології як функція екологічного управління.
35. Правові засади екологічного аудиту.
36. Правові засади екологічного контролю.
37. Підстави та види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення
38. Поняття та види екологічних правопорушень.
39. Особливості відшкодування шкоди, заподіяної природному середовищу
40. Поняття економіко-правового механізму природокористування.
41. Правова природа права екологічної безпеки.
42. Екологія міста як об'єкт правового регулювання
43. Правові засади екологічної безпеки містобудівної діяльності
44. Правова охорона навколишнього середовища міст та інших урбанізованих територій
45. Правове забезпечення екологічної безпеки при поводженні з небезпечними хімічними речовинами.
46. Поняття надзвичайної екологічної ситуації. Основні принципи регулювання правового режиму в зоні надзвичайної екологічної ситуації.
47. Правове регулювання знешкодження та утилізації виробничих і побутових відходів.
48. Еколого-правове забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення.
49. Поняття та складові екологічної мережі України
50. Правове забезпечення екологічної безпеки при поводженні з небезпечними хімічними речовинами.
51. Загальна характеристика джерел міжнародного права навколишнього середовища.
52. Міжнародне екологічне судочинство.
53. Основні джерела європейського права навколишнього середовища.
54. Адаптація законодавства України до європейського права навколишнього середовища
55. Поняття, принципи та загальна характеристика міжнародного права навколишнього середовища.
56. Міжнародні організації та правове значення їх нормативних актів щодо охорони довкілля.

Методи контролю та оцінювання знань

Форма підсумкового контролю – залік.

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (залік, захист індивідуальної роботи тощо) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) можуть перевірятись на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій Здобувачів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, опонування до виступу, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості умінь поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються Здобувачу за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Індивідуальне завдання підлягає захисту Здобувачом на заняттях, які призначаються додатково.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, Здобувачи можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг від 18 до 24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна також помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді дидактичного проекту, у формі презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цій робочій програмі, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь Здобувача у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до початку залікової сесії. Викладач має право вимагати від Здобувача доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення залікової сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю залік

Поточне оцінювання та самостійна робота		Інд. робота	Сума балів
Змістові модулі			
1	2		
35	35	30	100

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії
відмінно	30	відмінне виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	25	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
добре	22	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, посилання та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	20	виконання з певною кількістю помилок (розкриття теми в

		межах об'єкту та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
задовільно	18	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об'єкту роботи, наявність концептуального апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
<u>0-34</u>	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Умови допуску до підсумкового контролю

Здобувачу, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Здобувач має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Здобувачам до початку вивчення дисципліни.

Питання модульного та підсумкового контролю

1. Загальна характеристика екологічних загроз у світі та в Україні.
2. Об'єктивні та суб'єктивні передумови формування екологічного права в правовій системі України.
3. Поняття та предмет екологічного права.
4. Навколишнє природне середовище як інтегрований об'єкт екологічного права.
5. Методи екологічного права.
6. Принципи екологічного права.
7. Система екологічного права.
8. Співвідношення і взаємодія екологічного права з іншими галузями правової системи.
9. Поняття, особливості та види джерел екологічного права України.
10. Конституція України в системі джерел екологічного права України.
11. Закони як джерела екологічного права України.
12. Підзаконні нормативно-правові акти в системі джерел екологічного права України.
13. Юридична природа локальних нормативних актів місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування як джерел екологічного права України.

14. Роль судової практики у регулюванні екологічних відносин.
15. Розвиток екологічного законодавства в умовах воєнного стану.
16. Екологічні права та обов'язки громадян у системі об'єктів екологічного права.
17. Екологічні права громадян. Екологічні обов'язки громадян України.
18. Гарантії екологічних прав громадян.
19. Форми і способи захисту екологічних прав громадян.
20. Поняття й особливості права власності на природні ресурси.
21. Форми права власності на природні ресурси.
22. Суб'єкти та об'єкти права власності на природні ресурси.
23. Зміст права власності на природні ресурси .
24. Форми і способи забезпечення права на природні ресурси.
25. Природокористування як природна умова існування людини і суспільства: поняття, види та принципи.
26. Право загального природокористування, його основні ознаки та межі належного здійснення.
27. Правове регулювання спеціального природокористування, його основні види та особливості правового регулювання.
28. Поняття, види та форми управління в галузі екології.
29. Основні принципи управління в галузі екології.
30. Система органів державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища: органи управління загальної і спеціальної компетенції.
31. Правовий статус спеціально уповноважених державних органів управління в сфері екології.
32. Загальна характеристика функцій державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища.
33. Поняття, особливості та функції юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства.
34. Підстави й умови застосування юридичної відповідальності за порушення екологічного законодавства.
35. Види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.
36. Особливості відшкодування шкоди, заподіяної природному середовищу.
37. Правове регулювання охорони та використання земель.
38. Правове регулювання охорони та використання надр.
39. Правове регулювання охорони та використання лісів.
40. Правове регулювання охорони та використання атмосферного повітря.
41. Тваринний та рослинний світ, як об'єкти правової охорони та використання.
42. Правове регулювання охорони та використання вод.
43. Континентальний шельф та виключна економічна зона України як об'єкти правової охорони.
44. Поняття національної екологічної мережі, її складові.
45. Правовий режим природно-заповідного фонду України, курортних та лікувально-оздоровчих територій та інших складових екомережі України.
46. Правова природа права екологічної безпеки.
47. Поняття, суб'єкти та об'єкти екологічної безпеки.
48. Поняття надзвичайної екологічної ситуації.

49. Основні принципи регулювання правового режиму в зоні надзвичайної екологічної ситуації.
50. Правове регулювання знешкодження та утилізації виробничих і побутових відходів.
51. Еколого-правове забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення.
52. Правове забезпечення екологічної безпеки при поводженні з небезпечними хімічними речовинами.
53. Екологія міста як об'єкт правового регулювання.
54. Правові засади екологічної безпеки містобудівної діяльності.
55. Правове регулювання використання та охорони природних ресурсів міста.
56. Правова охорона навколишнього середовища міст та інших урбанізованих територій.
57. Юридична відповідальність за порушення законодавства про екологічну безпеку міста.
58. Поняття, принципи та загальна характеристика міжнародного права навколишнього середовища.
59. Загальна характеристика джерел міжнародного права навколишнього середовища.
60. Міжнародне екологічне судочинство.
61. Основні джерела європейського права навколишнього середовища.
62. Адаптація законодавства України до європейського права навколишнього середовища.
63. Поняття, принципи та загальна характеристика міжнародного права навколишнього середовища.
64. Міжнародні екологічні організації та правове значення їх нормативних актів щодо охорони довкілля.
65. Міжнародно-правова відповідальність за екологічні правопорушення: міжнародні санкції за екологічні правопорушення та порядок їх застосування.

Джерела та література

Підручники

Екологічне право України. Загальна частина : підручник / М. В. Краснова, Ю. А. Краснова. К. : ВПЦ "Київський університет", 2021. 191 с.

Василенко І.А. Урбоекологія / І.А. Василенко, О.А. Півоваров, І.М. Трус, А.В. Іванченко. Дніпро: Акцент ПП, 2017. 309 с.

Навчальні посібники, науково-практичні коментарі

Екологічне право: Екологічне право України: навч. посібник / за ред. І.І. Каракаша, Т.Є. Харитонової, А.І. Черемної. – О. : Гельветика, 2018. 408 с.

Науково-практичний коментар до Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища" / Н.Р. Малишева, М.І. Єрофєєв. Х. : Право, 2017. 416 с.

Словники, енциклопедії

Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Т. 14. Екологічне право / редкол. Ю.С. Шемшученко (голова). А.П. Гетьман (заст. гол.) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Х. : Право, 2018.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: прийнята 28 червня 1996 року *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Конвенція про захист Чорного моря від забруднення. Прийнята на конференції країн – ЧЕС 21 квітня 1992 року в Бухаресті, ратифікована постановою Верховної Ради України від 4 лютого 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 23. Ст. 172.
3. Конвенція про охорону біологічного різноманіття (Ріо-де-Жанейро, 5 червня 1992 року), ратифікована Законом України від 29 листопада 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 49. Ст. 433.
4. Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовища існування водоплавних птахів (Рамсар, Іран, 2 лютого 1971 року), Україна приєдналася згідно з Законом від 29 жовтня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 50. Ст. 279.
5. Конвенція про охорону дикої флори та фауни, і природних умов існування в Європі. Прийнята 19 вересня 1979 року у Берні. Ратифікована Законом України від 29 жовтня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 50. Ст. 278.
6. Рамкова конвенція ООН про зміну клімату (Ріо-де-Жанейро, 11 червня 1992 року), ратифікована Законом України від 29 жовтня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 50. Ст. 277.
7. Лісовий кодекс України: прийнятий 21 січня 1994 року в редакції Закону від 8 лютого 2006 року *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 21. Ст. 170.
8. Кодекс України про надра: прийнятий 27 липня 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.
9. Водний кодекс України: прийнятий 6 червня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.
10. Земельний кодекс України: прийнятий 25 жовтня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3-4. Ст. 27.
11. Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 27 лютого 1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 16. Ст. 198.
12. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.
13. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16 червня 1992 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 34. Ст. 502.
14. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19.
15. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16 жовтня 1992 року в редакції від 21 червня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 48. Ст. 252.
16. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24 лютого 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 27. Ст. 218.
17. Про відходи: Закон України від 5 березня 1998 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 36-37. Ст. 242.
18. Про рослинний світ: Закон України від 9 квітня 1999 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 22-23. Ст. 198.
19. Про зону надзвичайної екологічної ситуації: Закон України від 13 липня 2000 року. *Офіційний вісник України*. 2000. № 32.
20. Про курорти: Закон України від 5 жовтня 2000 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 50. Ст. 435.
21. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18 січня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 15. Ст. 73
22. Про тваринний світ: Закон України від 13 грудня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 14. Ст. 97.
23. Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення: Закон України 10 січня 2002 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 16. Ст. 112.

24. Про Червону книгу України: Закон України від 7 лютого 2002 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 30. Ст.201.
25. Про охорону земель: Закон України від 19 червня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 350.
26. Про екологічну мережу: Закон України від 24 червня 2004 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 45. Ст. 502.
27. Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів: Закон України від 31 травня 2007 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 35. Ст. 484.
28. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17 лютого 2011 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 34. Ст. 343.
29. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 8 липня 2011 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 17. Ст. 155.
30. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23 травня 2017 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 29. Ст. 315.
31. Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України від 20 березня 2018 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 16. Ст. 138.
32. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28 лютого 2019 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 16. Ст. 70.
33. Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки: постанова Верховної Ради України від 5 березня 1998 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 38-39. Ст.248.
34. Про заходи щодо подальшого розвитку природно-заповідної справи в Україні: указ Президента України від 23 травня 2005 року № 838/2005. *Урядовий кур'єр*. 2005. № 100.
35. Про затвердження переліку видів діяльності, що належать до природоохоронних заходів: постанова Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 року № 1147. *ЗП*. 1996. № 18. Ст. 506.
36. Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів: постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 року. *Офіційний вісник України*. 1998. № 51.
37. Про затвердження Положення про Зелену книгу України: постанова Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 року № 1286. *Офіційний вісник України*. 2002. № 36. Ст. 1692.
38. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 року № 442. *Офіційний вісник України*. 2014. № 74. Ст. 2105.
39. Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 року № 1363-р. *Офіційний вісник України*. 2021. № 87. Ст.5584.

Додаткові:

1. Андрейцев В.І. Екологічне право і законодавство суверенної України: проблеми реалізації державної екологічної політики: монографія. Дніпропетровськ: нац. гірн. ун-т, 2011. 373 с.
2. Анісімова Г.В. Теоретичні засади розвитку екологічного законодавства в контексті природно-правової доктрини: монографія. Харків: Право, 2019. 672 с.
3. Гафурова О.В., Марченко С.І. Правове регулювання фінансування деяких природоохоронних заходів. «Право. Людина. Довкілля». «LAW. HUMAN. ENVIRONMENT». Vol. 12, № 1, 2021. С.20-27.(О.В. Hafurova & S.I. Marchenko (2021). LEGAL FRAMEWORK FOR FUNDING OF SOME CONSERVATION MEASURES. Law. Human. Environment, 12(1): 20-27. [hΨps://doi.org/10.31548/law2021.01.003](https://doi.org/10.31548/law2021.01.003).)

4. Гвоздик П.О. Джерела екологічного права: монографія; відп. ред. Н.Р. Малишева. К.: Алерта, 2012. 304 с.
5. Дейнега М.А. Природоресурсне право : проблеми формування і розвитку: моногр. / за заг. ред. В.М. Єрмоленко. – К. : НУБіП України, 2019.
6. Екологічне право : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] Е45 / за ред. А. П. Гетьмана. Х.: Право, 2013. 432 с.
7. Екологічне право : навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р., Юнін О. С., Кірін Р. С. та ін.]. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. 318 с.
8. Екологічне право України. Особлива частина : навч. посіб. / [О. М. Шуміло, І. В. Бригадир, В. А. Зуєв та ін.] ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х. : ХНУВС, 2014. 386 с.
9. Екологічне право України. Повний академічний курс / за ред. акад. НАН України, проф. Ю.С. Шемшученко. Київ: «Юридична думка», 2008. 720с.
10. Екологія міських систем : навч. посіб. Частина 2. Екологічна безпека / О. М. Климчик, А. П. Багмет, Є. М. Данкевич, С. І. Матковська, за ред. О. М. Климчик. Житомир : Видавець О. О. Євенок, 2017. 458 с.
11. Еколого-правовий статус людини і громадянина: ретроспективний та перспективний погляди: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 31 трав. 2019 р.) / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; за заг. ред. М.В. Краснової, Т.О. Коваленко. – Чернівці : Кондратьєв А.В., 2019. 218 С.
12. Євстігнєєв А.С. Проблеми правового забезпечення екологічної безпеки спеціального природокористування в Україні : дис. ... д-ра юрид. наук / А.С. Євстігнєєв. – К. : 2019. 376 с.
13. Льїна Н.Л. Організаційно-правові засади забезпечення екологічної безпеки у плануванні та забудові міст України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. К., 2008. 20 с.
14. Каракаш І.І. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси в Україні: монографія. Одеса: Юридична література, 2017. 438 с.
15. Кірін Р. С. Кодифікація законодавства про надра: досвід та проблеми : монографія / Р. С. Кірін; ДВНЗ "Нац. гірн. ун-т". Дніпропетровськ, 2015. 527 с.
16. Кірін Р.С. Геологічне право : навч. посіб. / Р.С. Кірін, В.Л. Хоменко; М-во освіти і науки України; Нац. гірн. ун-т. Д.: НГУ, 2015. 198 с.
17. Кобецька Н.Р. Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики: монографія. Івано-Франківськ, 2016. 271 с.
18. Комарницький В.М. Право спеціального природокористування: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2012. 37с.
19. Костицький В. В. Десять тез про юридичну відповідальність за екологічні правопорушення (Третя «опора» міжнародно-правового екологічного імперативу). URL: <http://www.kostytsky.com.ua/upload/doc/vidp.pdf>
20. Костицький В.В. Екологічне право як теолого-соціологічний феномен. *Екологічне право України*. 2018. № 1-2. С.2-11.
21. Котеньов О. Г. Принципи права природокористування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 . Харків, 2017. 20 с.
22. Краснова М.В. Компенсація шкоди за екологічним законодавством України (теоретико-правові аспекти): монографія. Київ, 2008. 439 с.
23. Локтева Н.В. Правове регулювання ведення господарської діяльності в водоохоронних зонах. *Актуальні проблеми політики*. 2006. Вип. 28. С. 283-287.
24. Марченко С.І., Новак Т.С. Еколого-правові проблеми розвитку сільських територій. «Право. Людина. Довкілля». «LAW. HUMAN. ENVIRONMENT». Vol. 11, № 4, 2020. С. 37-45.
25. Платонова Є.О. Правове забезпечення охорони навколишнього середовища міст та інших населених пунктів. *Екологічне право України: навчальний посібник* / за ред. І.І.

- Каракаша, Т.Є. Харитонові, А.І. Черемнової; вид. 1-е. Одеса: Гельветика, 2018. С. 174-196.
26. Правові форми екологічного контролю: навч. посіб / М.В.Краснова, Е.В.Позняк, С.І. Марченко та інш. К.: Алерта, 2012. 760 с.
27. Середницька І.А. Екологічне право (в схемах) Альбом схем: Наочний посібник / І. А. Середницька. Одеса: ОДУВС, 2016. 81с.
28. Соколова А.К. Флористичне право України: проблеми формування та розвитку: монографія. Харків: 2009. 288 с.
29. Чайка В. М. Екологія міських екосистем (урбоекологія) : посібник / В. М. Чайка, І. Г. Рубежняк, А. А. Міняйло. Київ : Компринт, 2015. 337 с.
30. Шеховцов В. В. Перспективи формування і розвитку фауністичного законодавства України : монографія. Харків : Право, 2020. 344 с.
31. Яремак З.В. Правове регулювання ведення державних кадастрів природних ресурсів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. К., 2009. 20 с.

Інформаційні ресурси

org2.knuba.edu.ua. Освітній сайт КНУБА.